

Nr 58.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förvärv av viss vattenrätt i Ume älv m. m.

(4:e avd.)

I propositionen nr 166 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 7 mars 1947, föreslagit riksdagen dels bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna två statsrådsprotokollet bifogade, av vattenfallsstyrelsen med Umeå stad ingångna avtal, med rätt för styrelsen att vidtaga de smärre ändringar, som kunde befinnas erforderliga och om vilka överenskommelse kunde träffas, dels ock till Tillskott vid bildande av aktiebolaget Umeforsen under statens affärsverksfonder, statens vattenfallsverk, för budgetåret 1947/48 anvisa ett investeringsanslag av 250 000 kronor.

I skrivelse den 6 mars 1947 har *vattenfallsstyrelsen* hemställt om godkännande av två vid skrivelsen fogade, mellan vattenfallsstyrelsen för Kungl. Maj:t och kronan samt Umeå stads elverksstyrelse för Umeå stad den 27 februari 1947 — under förutsättning av Kungl. Maj:ts och stadsfullmäktiges i Umeå godkännande före den 1 juli 1947 — ingångna avtal, det ena avseende förvärv för statens räkning av fastigheten Baggböle 8¹ i Umeå socken med därtill hörande rätt till grund och vatten i Ume älv m. m. och det andra avseende gemensamt tillgodogörande av vattenkraften i Klabböle- och Baggböleforsarna genom bildande av ett särskilt bolag, aktiebolaget Umeforsen, i vilket vattenfallsstyrelsen och Umeå stad vardera skola förfoga över 50 % av aktiekapitalet.

Beträffande innehållet i berörda avtal har vattenfallsstyrelsen anført i hudsak följande.

Enligt det ena avtalet skulle staden överlåta hälften av sitt vattenkraftinnehav i Umeforsen på kronan. Vederlaget vore bestämt att utgå i form av elektrisk kraftleverans om 1 000 kW dag och natt året om från och med den dag, då kraftverket i Umeforsen toges i normal drift, dock senast från och med den 1 januari 1961. Kraften skulle tillhandahållas tillsammans med annan styrelsens kraftleverans till staden. Efter vad som nu kunde bedömas, torde Ume kraftverk icke komma att tagas i drift före den 1 januari 1961. Det funnes sålunda icke någon anledning att räkna med att ersättningsleveransen skulle utgå från tidigare tidpunkt. En kraftleverans av 1 000 kW från och med den 1 januari 1961 motsvarades vid omräkning efter 4 % räntefot av en kraftleverans av 590 kW från och med tillträdesdagen den 1 juli 1947 och allt framgent. Den till styrelsen överlåtna råkraften uppginge till 10 000 9-månadershästkrafter. Kraftleveransen motsvarade sålunda 0,059 kW/9-månadershästkraft. Värdet av kraftleveransen borde bedömas med hänsyn till kraftkostnaden i det blivande kraftverket i Umeforsen. Med utgångspunkt från ett kapitalvärde å kraften av 1 100 kronor per kW komme inköspri-

set att motsvara (0,059 · 1 100) 65 kronor per 9-månadershästkraft. Styrelsen ansåge detta pris godtagbart.

Uppgårelsen hade träffats delvis i form av överlåtelse av ett vattenområde till vattenfallsstyrelsen, delvis i form av upplåtna servitutsrättigheter. Genom uppgörelsen tillförsäkrades styrelsen hälften av Umeforsens vattenfall. Såväl stadens kvarvarande rätt i vattenfallet som styrelsens sålunda förvärvade rättigheter därstädes vore avsedda att överlätas på ett nybildat bolag, aktiebolaget Umeforsen, som skulle ha till ändamål att utbygga vattenfallet och tillhandahålla aktieägarna elektrisk kraft.

I det andra avtalet, konsortialavtalet, förbunde sig parterna att gemensamt bilda det nya bolaget och på detta verkställa nyssnämnda överlåtelse. I bolaget skulle vardera kontrahenten förfoga över halva aktiestocken. Då bolagsbildningen icke beräknades bliva genomförd år 1947, hade den nya aktiebolagslagens regler för bolagsbildningen kunnat följas, och några ströaktier på andra händer än kontrahenternas behövde icke finnas.

För kontrahenternas vattenkraftinnehav skulle Umeforsbolaget erlægga ersättning med 35 000 kronor per fallmeter enkel strand, vilket per 9-månadershästkraft räknat motsvarade 56 kronor. Vattenkraften komme att överlätas såsom tillskott vid bolagets bildande. Aktiekapitalet vore bestämt till minst 1,5 och högst 4,5 miljoner kronor. Till att börja med vore endast minimibeloppet avsett att tecknas. Genom tillskotten i vattenkraft skulle högst 500 000 kronor behöva inbetalas kontant, därav högst 250 000 kronor komme att falla på vattenfallsstyrelsen.

Departementschefen har anfört följande.

Kronans ursprungliga vattenfallsinnehav i Ume älv har efter förvärvet 1917 av Norr- och Sörforsarna genom fortsatta inköp successivt kompletterats, så att kronan numera förfogar över mer än halva fallhöjden mellan Storuman och havet. Även i Vindelälven äger kronan mer än halva fallhöjden mellan Storvindeln och älvens utflöde i Ume älv. Kronan torde sålunda redan nu inom Ume älvs flodområde äga ett betydande inflytande på utformningen av de regleringsåtgärder som må finnas erforderliga samt på utbyggnaden av vattenkraften. Åstadkommande av ett vidgat samarbete med övriga vattenfallsägare och en samordning av åtgärderna för kraftförsörjningens ordnande på längre sikt framstår emellertid här som i landet i övrigt såsom eftersträfvansvärt. Möjlighet härtill har nu öppnats beträffande Umeforsen, vilken tidigare ägts av Umeå stad och Holmsunds aktiebolag till hälften vardera men numera helt äges av staden.

Föreliggande preliminära överenskommelse innebär i första hand, att staden mot vederlag av ersättningskraft till kronan överlåter hälften av vattenfallet. Då jag i likhet med vattenfallsstyrelsen finner det avtalade priset med hänsyn till förhållandena godtagbart, anser jag mig böra tillstyrka att förvärvet genomföres på föreslagna villkor. Överenskommelsen innebär vidare, att kronan och staden skola genom ett för ändamålet bildat bolag, aktiebolaget Umeforsen, gemensamt tillgodogöra vattenkraften i fallet. Det konsortialavtal som närmare reglerar kontrahenternas ställning inom det nya bolaget och som i stort sett ansluter sig till tidigare i liknande fall träffade uppgörelser, har ej givit mig anledning till erinran, och jag tillstyrker därför att överenskommelsen jämväl i denna del godkännes. Möjlighet torde dock böra hållas öppen för vattenfallsstyrelsen att vidtaga de smärre ändringar i avtalen, som må finnas erforderliga och om vilka överenskommelse kan träffas.

Den förvärvade fallandelen bör ställas under förvaltning av vattenfallsstyrelsen, som torde böra bemyndigas att använda densamma såsom tillskott vid bildande av Umeforsbolaget.

Då omedelbar utbyggnad ej är avsedd, skall Umeforsbolagets aktiekapital tills vidare begränsas till 1 500 000 kronor, varav kronans andel utgör 750 000 kronor. Kronans tillskott kommer, såsom förut nämnts, huvudsakligen att utgöras av andelen i vattenfallet. Även ett kontant belopp skall emellertid tillskjutas. Storleken av detta belopp kan ännu icke slutligen bestämmas men har av styrelsen beräknats icke komma att överstiga 250 000 kronor. Jag tillstyrker, att detta belopp anvisas å riksstaten för nästa budgetår.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att kronan redan nu förfogar över en betydande del av fallhöjden inom Ume älvs flodområde. Det är för kronan av intresse att kunna få så stort inflytande som möjligt med avseende på utformandet av ifrågakommande regleringsåtgärder och på utbyggandet av vattenkraften. Åstadkommande av ett vidgat samarbete med övriga vattenfallsägare och en samordning av åtgärderna för kraftförsörjningens ordnande framstår därför, såsom departementschefen framhållit, såsom eftersträfvansvärt. De riksdagen nu underställde avtalen avse dels att öka kronans vattenfallsinnehav i Umeälven genom förvärv av hälften av den s. k. Umeforsen, dels ock att reglera formerna för ett tillgodogörande av fallets vattenkraft gemensamt med ägaren av den återstående hälften av fallet, Umeå stad. Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot innehållet i avtalen, tillstyrker att Kungl. Maj:t bemyndigas godkänna desamma.

Utskottet.

Aktiekapitalet i det aktiebolag, som avses skola bildas för Umeforsens utbyggnad, kommer, då någon omedelbar utbyggnad icke är avsedd, att tills vidare begränsas till 1 500 000 kronor. Huvudparten av kronans tillskott avses skola utgöras av kronans andel i vattenfallet. För att möjliggöra tillskjutande av erforderligt kontant belopp — uppskattat till högst 250 000 kronor — äskas emellertid ett anslag å nämnda belopp. Utskottet tillstyrker, att anslaget anvisas.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna de statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 7 mars 1947 bifogade, av vattenfallsstyrelsen med Umeå stad ingångna avtalen, med rätt för styrelsen att vidtaga de smärre ändringar, som må befinnas erforderliga och om vilka överenskommelse kan träffas,

b) till *Tillskott vid bildande av aktiebolaget Umeforsen* för budgetåret 1947/48 under statens affärsverksfonder, statens vattenfallsverk, anvisa ett investeringsanslag av 250 000 kronor.

Stockholm den 15 april 1947.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 57.